

การประยุกต์พุทธปรัชญาในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ของพระสงฆ์
ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
The Buddhist Philosophy Applied to Develop the Songkran Festival of Buddhist
Monks in the Municipality of Hat Yai, Songkhla Province

พระปลัดพลกฤต แก้วมนตรี¹
Phrapalad Polkrit Keawmontree
สวสดี อโนทัย², กันยาวิร์ สัทธาพงษ์³
Sawat Anothai, Kanyawee Sathapong
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ.2558

บทคัดย่อ

ดุษฎีนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาพุทธปรัชญาในฐานะเครื่องมือการนำมาใช้ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 3) เพื่อศึกษาการนำพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ของพระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และ 4) เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการนำพุทธปรัชญามาประยุกต์ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ ในหลากหลายรูปแบบ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยทางปรัชญาแบบวิภาษวิธีและแบบมีการหาเหตุผลด้วยการใช้วิจารณ์ญาณ ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิจารณ์ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญา

ผลการวิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมาของงานประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือช่วงอดีตที่มีขนบธรรมเนียมในการปฏิบัติแบบเดิมในสมัยโบราณ ต่อมาช่วงที่เทศบาลนครหาดใหญ่เข้ามามีบทบาทในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ โดยมีการจัดเป็นโครงการต่อเนื่องประจำปี และช่วงที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเข้ามามีบทบาทในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณี

ขั้นตอนและกิจกรรมของงานประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ขั้นตอนและกิจกรรมของเทศบาล ซึ่งมีการเตรียมการก่อนวันสงกรานต์ ได้แก่ การกำหนดแนวทางปฏิบัติ การแบ่งภาระหน้าที่ การแต่งตั้งคณะกรรมการประชาสัมพันธ์และขอความอนุเคราะห์ การประดับตกแต่งเมือง รวมทั้งกิจกรรมเนื่องในวันสงกรานต์ ได้แก่ ด้านประเพณี ประกอบด้วยพิธีบวงสรวงท้าวผไทพรหม งานสมโภชพระโพธิสัตว์กวนอิม การทำบุญ ตักบาตรและสรงน้ำพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ด้านการกีฬา ประกอบด้วยการแข่งขันเทนนิส การแข่งขัน แอโรบิก ด้านการประกวดประกอบด้วย การประกวดเทพีสงกรานต์ ตลอดจนด้านมหรสพ ประกอบด้วยการแสดงบนเวทีต่างๆ และงานมิดไนท์สงกรานต์ ส่วนขั้นตอนและกิจกรรมของชาวบ้าน มีการเตรียมการก่อนวันสงกรานต์ ได้แก่ การทำความสะอาดบ้านเรือน การเตรียมเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย การเตรียมเครื่องสักการบูชาและอาหารสำหรับถวายพระ รวมทั้งกิจกรรมในวันสงกรานต์ ได้แก่ การทำบุญตักบาตรการสรงน้ำพระพุทธรูปและพระสงฆ์ การรดน้ำผู้ใหญ่และการเล่นสาดน้ำสงกรานต์ คุณค่าอันเกิดจาก

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

² อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิจกรรมในงานประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่แบ่งออกได้ 2 ด้าน คือ คุณค่าทางด้านสังคม วัฒนธรรม และคุณค่าทางด้านการท่องเที่ยวสำหรับด้านสังคมวัฒนธรรม งานประเพณีสงกรานต์ช่วยเหนียวรั้งหรือฟื้นฟูความสัมพันธ์อันดีงามในระหว่างสมาชิกในครอบครัว ช่วยให้ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ได้รับการอนุรักษ์ ส่งเสริมให้ยั่งยืนสืบไป ตลอดจนช่วยส่งเสริมพุทธศาสนาให้คงความศรัทธาเอาไว้ต่อไปสำหรับการท่องเที่ยว งานประเพณีสงกรานต์มีส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดเงินตราแพร่สะพัดหมุนเวียนเข้ามาในท้องถิ่นและกระจายรายได้ เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนในทางที่ดีขึ้น ในปัจจุบันกิจกรรมงานประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ที่มีชื่อเสียง คือ งานทำบุญเดือน 5 ห่มผ้าพระนอน โดยจัดที่วัดมัทมังคลาราม ในวันที่ 14-15 เมษายนของทุกปี ซึ่งมีกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ 1) ห่มผ้าพระนอนใหญ่อันดับ 3 ของโลก 2) ก่อเจดีย์ทราย 3) สรงน้ำพระพุทธรูปพันปี 4) รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ 5) จัดงานประเพณีสงกรานต์ย้อนยุค

องค์ความรู้ใหม่จากการนำพุทธปรัชญามาประยุกต์ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ ได้แก่ จากการศึกษาพบปัญหา ดังนี้ 1) ปัญหาด้านการขาดหลักการในการทำงาน 2) ปัญหาด้านการวางแผนในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ 3) ปัญหาด้านบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ 4) ปัญหาด้านงบประมาณในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ 5) ปัญหาด้านเวลาในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ 6) ปัญหาด้านการเข้าถึงชุมชน และ 7) ปัญหาด้านพฤติกรรมของพระสงฆ์ ปัญหาดังกล่าวพระสงฆ์ได้นำเอาพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้แก้ไข ได้แก่ หลักสัปปริสธรรม 7 ประการ ประกอบด้วย รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล

คำสำคัญ : 1. พุทธปรัชญา 2. การพัฒนา 3. ประเพณีสงกรานต์

ABSTRACT

The objectives of this dissertation are as follows : 1) to study the songkran festival of buddhist monks in the municipalisty of Hat Yai, Songkhla province. 2) To study the Buddhist Philosophy as a tool for problem solve to develop songkran festival of buddhist monks in the municipalisty of Hat Yai, Songkhla province. 3) To apply Buddhist philosophy solutions developed songkran festival of buddhist monks in the municipalisty of Hat Yai, Songkhla province. And 4) to create new knowledge and develop the songkran festival of buddhist monks in the municipalisty of Hat Yai, Songkhla province in very models. This qualitative research is the qualitative research by discursive methods and the discursive method, Under an analytical study of Appreciation and taxonomy to contribute a new philosophical knowledge.

The results show that :

The history of the Songkran Festival in the Municipality of Hat Yai was classified into three stages the past stage when the traditional custom was practiced, the second stage when the Municipality of Hat Yai continuously organized this amual festival, and the third stage when the Tourism Organization of Thailand organized the festival in order to boost cultural tourism.

The processes and activities of the Songkran Festival in the Municipality of the Hat Yai could be classified in to two parts: 1) The processes and activities performed by the Municipality. These were the preparations before the songkan Day which consisted of making guidelines of what to do during the festival, making a job description for each duty, allocating each duty with personnel, publicizing by the Municipality itself and with the cooperation of other organizations,

and decorating the city. Activities performed on the Songkran Day were those concerning the traditional custom such as giving offerings to Brahma (a Hindu God), celebrating Goddess Kuanim image, giving offerings and bathing to Phra Buddhasihing image. For sports activities, there were tennis competitions and aerobic dance competitions. There was a Miss Songkran beauty competition. For entertainment, there were performances on stage and mid-night Songkran festivities. 2) processes and activities performed by people consisted of the preparation before the Songkran Day such as house cleaning, preparation of clothing and ornaments' preparation of offerings for gods and goddess and food for monks. Activities performed on the Songkran Day were giving food to monks, bathing Buddha images with fragrant water, bathing elderly and water playing .

Values arising from the Songkran Festival in the Municipality of Hat Yai could be classified into two aspects: socio-cultural and tourism. On socio-cultural aspects, the festival strengthened the relationship among family members, promoted, preserved and sustained the traditional customs as well as maintained faith in Buddhism. On tourism aspect, the festival attracted both foreign and Thai tourists creating the circulation of money in the area.

Now the famous activity songkran festival of buddhist monks in the municipality of Hat Yai, Songkhla province was Boondaun 5 Homphar pranon. It organized at Mahattamongklaram Templ on 14-15 April every year. The famous activities were 1) Covers the largest reclining Buddha in the third world, 2) Build Sand pagodas, 3) Bathing the Buddha millennium, 4) Pour water on the hands of revered elders and ask for blessing, and 5) To organize Songkran period.

The new knowledge from study the songkran festival found that to apply Buddhist philosophy solutions developed songkran festival of buddhist monks in the municipality of Hat Yai, Songkhla province were that 1) The problem of lack principles of work, 2) The problem of planning in management songkran festival, 3) The problem of role monks in management songkran festival, 4) The problem of budgets in management songkran festival, 5) The problem of times in management songkran festival, 6) The problem of community outreach, and 7) The problem of monks behavior. Buddhist philosophy which monks take to solve problems was the Sabpurisatham 7 included that to know cause, to know results, to know identity, to know tolerable, to know time, to know community, and to know personal.

Keywords : 1.Buddhist Philosophy 2. Development 3. Songkran festival

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเพณีสงกรานต์ ในอำเภอหาดใหญ่ในอดีตจัดให้มีขึ้นต่อเนื่องมาทุกปี เพื่อเป็นการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป และเสริมสร้างให้คนไทยทุกคนยึดมั่นต่อสถาบันศาสนา ธรรมเนียมและเห็นความสำคัญต่อสถาบันครอบครัว เน้นให้เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นลูกหลานไทยยึดหลักความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และบรรพบุรุษของตนเอง อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างให้เกิดความรักความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรต่อกันและกันของประชาชนและชุมชนในท้องถิ่น มีระยะเวลาการจัดงานรวม 8 วัน 8 คืน คือ ระหว่างวันที่ 6 - 13 เมษายน กิจกรรมที่จัดให้มีขึ้น ได้แก่ ด้านประเพณี เช่น การทำบุญตักบาตร การสงฆ์พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น ด้านมหรสพ เช่น การแสดงดนตรี การแสดงมหรสพต่างๆ

เป็นต้น โดยใช้สถานที่จัดงานบริเวณวัด พระสงฆ์ในอดีต มีส่วนสำคัญในการจัดกิจกรรมประเพณีสงกรานต์ในชุมชนมาโดยตลอด เนื่องจากวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต วัดและชุมชนจะมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง โดยวัดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน เริ่มตั้งแต่การให้การศึกษา เป็นสถานที่พบปะปรึกษาหารือเพื่อจัดกิจกรรมของชุมชน รวมถึงการเพาะบ่มขัดเกลานิสัยของคนในชุมชนให้มีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม มีความรักใคร่สามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน โดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนาในการเผยแผ่คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “เป็นดังทิศเบื้องบน” และเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะขนบธรรมเนียมประเพณีต่างของคนในชุมชน แต่จากการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมและสังคมไทยดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ความสัมพันธ์ระหว่างวัด และชุมชนดังเช่นในอดีตก็มียุคสมัยที่มีช่องว่างห่างกันไป ทำให้คนส่วนใหญ่ไม่สามารถสืบทอดและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยแต่ดั้งเดิมได้ คนในชุมชนเริ่มละเลยศีลธรรมอยู่ในสภาพที่เล็งน้ำใจ และขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มองไม่เห็นความสำคัญของวัดทางพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดความขาดแคลนการนับถือทางศาสนาและจริยธรรม และเป็นสาเหตุของปัญหาต่างๆ ในสังคมไทย ดังเช่นที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน” (พระเทพเวที, 2533, หน้า 26)

ในช่วงที่ผ่านมาผู้วิจัยในฐานะผู้นำสงฆ์และชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและดำเนินงานสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา หลายประเพณีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงปัจจุบัน โดยได้ริเริ่มดำเนินการและเชิญชวนประชาชนในชุมชน ผู้นำท้องถิ่นและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าร่วม และการดำเนินงานก็จะเป็นในลักษณะหมุนเวียนจัดไปตามวัดต่างๆ ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในปัจจุบันประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่สามารถดำรงอยู่ แต่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตในด้านต่างๆ อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม เช่น การจัดงานประเพณีสงกรานต์แบบรวมศูนย์โดยมีการแต่งตั้งผู้ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมาทำงานร่วมกันและทำให้กิจกรรมประเพณีสงกรานต์ที่เคยแยกย้ายดำเนินการในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ มารวมจัดไว้ที่สถานที่สาธารณะตามความเหมาะสมรวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีการทำให้รูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ใหญ่โต เพื่อให้ตื่นตาตื่นใจแก่นักท่องเที่ยว (ของอิล-ฮัน, 2547 : 107) จากการที่วัตถุประสงค์ของการจัดงานประเพณีวันสงกรานต์เปลี่ยนไปจากความต้องการที่จะสืบสานคุณค่าความรักความผูกพันของคนในครอบครัว ในชุมชน อันเป็นหลักปฏิบัติที่สืบทอดกันมายาวนานจากรุ่นสู่รุ่นซึ่งเป็นรากเหง้าสำคัญของวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันในชุมชน การจัดงานในลักษณะนี้มุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวและเอาใจนักท่องเที่ยวมากเกินไป ทำให้คุณค่าทางวัฒนธรรมด้อยลง บทบาทของวัดและพระสงฆ์ในฐานะผู้นำชุมชนด้านการพัฒนาวัฒนธรรมชุมชนหายไปจากปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นปัญหาของพระสงฆ์ในการพัฒนางานประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีหลายปัญหา ได้แก่ 1) ปัญหาด้านการขาดหลักการในการทำงาน 2) ปัญหาด้านการวางแผนการจัดงานประเพณีสงกรานต์ 3) ปัญหาด้านบทบาทหน้าที่ในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ 4) ปัญหาด้านงบประมาณในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ 5) ปัญหาด้านเวลาในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ 6) ปัญหาด้านการเข้าถึงชุมชน และ 7) ปัญหาด้านพฤติกรรมของพระสงฆ์

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการนำพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ของพระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาโดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และเลือกเอาหลักธรรมบางประการมาใช้ในเชิงบูรณาการต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาพุทธปรัชญาในฐานะเครื่องมือการนำมาใช้ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

3. เพื่อศึกษาการนำพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ของพระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

4. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการนำพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ ในหลากหลายรูปแบบ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าอาวาสและพระภิกษุในจังหวัดสงขลา

เนื้อหาของการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ การนำพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ของพระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

สถานที่ สถานที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ วัดในจังหวัดสงขลา จำนวน 20 วัด

ระเบียบวิธีการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวิธีการดังนี้

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยที่พัฒนาขึ้น จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพุทธปรัชญากับการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ของพระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทั้งนี้ผลวิจัยจึงออกแบบการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการวิจัยทางปรัชญาแบบวิภาษวิธี (Dialectic Method) และแบบมีการหาเหตุผลด้วยการใช้วิจารณ์ญาณ (Discursive Method) ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิจารณ์ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญา เพื่อให้ได้ข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาให้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด

4. ผลการวิจัย

ประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

1. ประวัติความเป็นมาประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ มีดังนี้

1.1 ช่วงอดีตประเพณีสงกรานต์แต่เดิมเรียกว่าวันว่างถือกันว่าวันที่ 13 เมษายนเป็นวันมหาสงกรานต์ ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นวันที่เทวดาประจำปีจะเดินทางออกจากเมือง วันที่ 14 เมษายน เป็นวันเนาถือกันว่าเป็นวันว่างเทวดา เพราะเทวดาได้ออกจากเมืองไปแล้ว และวันที่ 15 เมษายน เป็นวันเถลิงศกปีใหม่ เป็นวันที่เทวดาองค์ใหม่ได้เดินทางมาถึงเพื่อรักษาบ้านเมืองต่อไป และโดยเฉพาะวันเนาซึ่งเป็นวันไม่มีเทวดารักษาบ้านเมืองจึงเรียกกันว่าวันว่าง หมายถึง ว่างเทวดา ในวันนี้ชาวเมืองหาดใหญ่จะหยุดกันทำงานต่างๆ ประเพณีมีขนบธรรมเนียมประเพณีในการปฏิบัติแตกต่างกันในบางลักษณะ ซึ่งส่วนมากได้ยกเลิกปฏิบัติกันแล้วทุกวันนี้ เช่น ชาวบ้านต้องงดเว้นการเสาะหาเครื่องอุปโภคบริโภคเพื่อวันข้างหน้า ต้องว่างเว้นการซื้อสืข้าวสาร เว้นการออกหากับข้าวปลา ผักหญ้า ห้ามไม่ให้อาบน้ำในแม่น้ำลำคลอง ห้ามตัดผมตัดเล็บ ตัดรานต้นไม้กิ่งไม้ ห้ามฆ่าสัตว์บกสัตว์น้ำทุกชนิด ไม่กล่าวคำหยาบและด่าลูกหลานหรือใครๆ ทั้งสิ้น ต้องปล่อยสัตว์เลี้ยงให้หากินได้อย่างเสรีไม่มีการผูกมัด นอกจากนี้ยังต้องประกอบกรุส การทำบุญทำทาน ฟังเทศน์ฟังธรรมสงฆ์พระพุทธรูป ปล่อยนกปล่อยปลา ให้ทรัพย์สินแก่ผู้เยาว์ ไม่ทำอารมณ์ให้ขุ่นหมองต้องร่าเริงแจ่มใส มีการอาบน้ำสงฆ์หัวแก่ผู้เฒ่าผู้แก่ไม่การร้องเพลงบอก เป็นต้น

1.2 ช่วงที่เทศบาลนครหาดใหญ่เข้ามามีบทบาทในการจัดงานประเพณีสงกรานต์เทศบาลมีภาระกิจหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน ตามกฎหมายต่างๆ และงานส่งเสริมประเพณีศิลปวัฒนธรรมเป็นภาระกิจหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของเทศบาลเพื่อส่งเสริมฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นให้คงอยู่และถ่ายทอดสู่อนุชนรุ่นหลังงานประเพณีสงกรานต์เป็นเทศกาลสำคัญอย่างหนึ่งที่เทศบาลนคร

หาดใหญ่ได้จัดเป็นโครงการต่อเนื่องประจำปี โดยสืบเนื่องมาจากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 ซึ่งเทศบาลนครหาดใหญ่ยังมีฐานะเป็นเทศบาลตำบลหาดใหญ่มาจนถึงปัจจุบัน การดำเนินการจัดงานประเพณีสงกรานต์ของเทศบาลมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอยู่เสมอไม่มากนักน้อย ซึ่งแล้วแต่ปีไหนจะสนองหรือเน้นหนักวัตถุประสงค์อย่างไร การดำเนินงานประเพณีสงกรานต์ของเทศบาลนครหาดใหญ่ในช่วงที่ผ่านมา มีการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ ในการจัดงานให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพของเศรษฐกิจสังคมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งปรากฏให้เห็นในกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ

1.3 ช่วงที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเข้ามามีบทบาทในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ หาดใหญ่เป็นเมืองที่ธุรกิจการท่องเที่ยวมีบทบาทในแง่เศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นและการจัดงานประเพณีสงกรานต์เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับเมืองหาดใหญ่อย่างมีประสิทธิภาพและได้ผล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งช่วยเสริมสร้างรายได้และเป็นตัวช่วยเร่งให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้เขต 1 ได้ให้ความสำคัญและการสนับสนุนต่อการจัดงานประเพณีสงกรานต์เป็นอย่างมากตั้งแต่ปี พ.ศ.2514 ซึ่งเป็นปีที่ตั้งสำนักงาน โดยเข้าไปสนับสนุนในด้านงบประมาณ การประชาสัมพันธ์ด้วยหนังสือรูปเล่มแผ่นพับ และโปสเตอร์ รวมทั้งการจัดแหล่งข่าวให้สื่อมวลชนต่างๆ นอกจากนี้ยังดำเนินการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ดูแลความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่จัดงาน ป้องกันการเอารัดเอาเปรียบของร้านค้า โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลนครหาดใหญ่ สมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา เป็นต้น การดำเนินงานประเพณีสงกรานต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้เขต 1 มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่เป็นอย่างมาก ส่งผลให้เงินตราจากต่างชาติโดยเฉพาะเทศมาเลเซียและสิงคโปร์เข้ามาหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนยังทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มสูงขึ้นจากธุรกิจการท่องเที่ยวจนถึงทุกวันนี้

2. ขั้นตอนและกิจกรรมของงานประเพณีสงกรานต์ ได้แก่

2.1 ขั้นตอนและกิจกรรมของเทศบาล

2.1.1 การเตรียมการก่อนวันสงกรานต์ ได้แก่ 1) ขั้นตอนกำหนดแนวทางปฏิบัติ 2) ขั้นตอนแบ่งภาระหน้าที่ 3) ขั้นตอนแต่งตั้งคณะกรรมการ 4) ขั้นตอนประชาสัมพันธ์และขอความอนุเคราะห์

2.1.2 กิจกรรมเนื่องในวันสงกรานต์ คือ

1) ด้านประเพณี ได้แก่ 1) พิธีบวงสรวงอนุสาวรีย์รัชกาลที่ 5 2) งานสมโภชพระพุทธรูปมหาราช 3) งานบวงสรวงท้าวมหาพรหม 4) งานสมโภชพระโพธิสัตว์กวนอิม 5) การทำบุญตักบาตรและสงฆ์พระพุทธรูป

2) ด้านกีฬา ได้แก่ 1) การแข่งขันเทนนิส 2) การแข่งขันแอโรบิก

3) ด้านการประกวด คือ การประกวดเทพีสงกรานต์

4) ด้านมหรสพ

2.2 ขั้นตอนและกิจกรรมของชาวบ้าน

2.2.1 การเตรียมการก่อนวันสงกรานต์ ได้แก่ 1) การทำความสะอาดบ้านเรือน 2) การเตรียมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย 3) การเตรียมเครื่องสักการบูชาและอาหารสำหรับถวายพระ

2.2.2 กิจกรรมในวันสงกรานต์ ได้แก่

1) การปฏิบัติเกี่ยวกับการทำบุญ ได้แก่ 1) การทำบุญตักบาตร 2) สงฆ์พระพุทธรูปและพระสงฆ์ 3) การรดน้ำผู้ใหญ่

2) การปฏิบัติเกี่ยวกับการรื่นเริงบันเทิง

3) คุณค่าอันเกิดจากกิจกรรมในงานประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

3.1) คุณค่าทางด้านสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ 1) คุณค่าต่อครอบครัวหรือเครือญาติ 2) คุณค่าต่อชนบทรณนิยมประเพณี 3) คุณค่าต่อศาสนาและความเชื่อ

3.2) คุณค่าทางการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) คุณค่าต่อลักษณะทั่วไปของงานประเพณี สงกรานต์ 2) คุณค่าต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว 3) คุณค่าต่อเศรษฐกิจในท้องถิ่น

4) กิจกรรมสงกรานต์ที่สำคัญในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในปัจจุบัน กิจกรรมสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ที่มีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ คือ งานทำบุญเดือน 5 ห่มผ้าพระนอนโดยจัดที่วัดมัทมังคลารามในวันที่ 14-15 เมษายนของทุกปี ซึ่งมีกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ 1) ห่มผ้าพระนอนใหญ่อันดับ 3 ของโลก 2) ก่อเจดีย์ทราย 3) สรงน้ำพระพุทธรูปพันปี 4) รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ 5) การจัดงานสงกรานต์ย้อนยุค

2. การนำพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ของพระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ดังนี้

2.1 ปัญหาด้านการขาดหลักการในการทำงาน พระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นำหลักสัปติธรรมข้อที่ 1 คือ หลักอัมมัญญา คือ การรู้จักเหตุ มาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา ดังนี้ 1) ท่านได้ปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลพื้นฐานของชุมชนที่เป็นต้นเหตุของปัญหาอย่างสม่ำเสมอทุกครั้งก่อนที่จะดำเนินงาน 2) ท่านได้แต่งตั้งมอบหมายให้พระที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานไปศึกษาข้อมูลและประสานงานร่วมกับประชาชนชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วนำเข้าสู่ที่ประชุมคณะสงฆ์เพื่อพิจารณาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน 3) ท่านได้ศึกษาข้อมูลเหตุผลและความต้องของประชาชนอย่างละเอียด พร้อมทั้งได้วางหลักการในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ร่วมกันระหว่างพระสงฆ์ ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ท่านปรับทัศนคติใหม่ในเรื่องปัญหาการจัดงานประเพณีสงกรานต์ โดยท่านใส่ใจให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาทุกระดับทั้งเล็กและปัญหาใหญ่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาและพัฒนางานประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ต่อไป 5) ท่านให้ปรึกษาหารือร่วมกันกับฝ่ายจัดงานทุกฝ่ายเกี่ยวกับมาตรการและวิธีการในการแก้ไขในกรณีที่เกิดปัญหาขึ้น เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2.2 ปัญหาด้านการวางแผนในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ พระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นำหลักสัปติธรรมข้อที่ 2 หลักอตัณญญา คือ การรู้จักผล มาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา ดังนี้ 1) ท่านได้ศึกษาผลดีผลเสียอันจะเกิดจากการปฏิบัติงาน รายละเอียดปลีกย่อยของงานท่านผ่านจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั้งจากเอกสาร ผู้เชี่ยวชาญ พระเถระผู้ใหญ่ ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดงาน ตลอดจนประชาชนในชุมชนทุกภาคส่วนทั้งรัฐและเอกชน 2) ท่านจัดการประชุมร่วมกันทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และฝ่ายฆราวาสอย่างต่อเนื่องเพื่อกำหนดแผนงานการจัดงานประเพณีสงกรานต์อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งร่วมกันวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการจัดงานอย่างรอบคอบ เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น และส่งเสริมเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดตกบกพร่องเพื่อพัฒนางานประเพณีสงกรานต์ให้มีประโยชน์มีคุณค่าต่อประชาชนในชุมชนให้มากที่สุด 3) ท่านได้เข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและเข้าร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาของการจัดงานประเพณีสงกรานต์ทุกครั้ง ด้วยความจริงจังและจริงใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน 4) ท่านเป็นผู้นำในการจัดงานประเพณีสงกรานต์อย่างเต็มความสามารถ โดยดำเนินงานอย่างตรงไปตรงมาไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือแอบแฝง ทำให้ประชาชนเกิดศรัทธามากขึ้น 5) ท่านเป็นศูนย์กลางของการดำเนินงาน โดยได้มอบหมายแบ่งงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคลและหน่วยงาน เพื่อความรวดเร็วของงานและไม่เกิดความผิดพลาดน้อยลง พร้อมทั้งเป็นผู้นำในการระดมสรรพกำลังต่างๆ ทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และฝ่ายฆราวาสมาช่วยกันจัดงานประเพณีสงกรานต์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 ปัญหาด้านบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ พระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นำหลักสัปปริสธรรมข้อที่ 3 อุตตัญญตา การรู้จักตน มาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา ดังนี้ 1) ท่านปรับทัศนคติใหม่ โดยมองว่าการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่นั้นเป็นหน้าที่ของทุกคนในชุมชนที่ต้องช่วยกันดูแล พระสงฆ์เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ ทางพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชน ดังนั้นท่านจึงปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่โดยปรับจากคอยเป็นผู้ตามหรือ การวางเฉยมาเป็นผู้นำในการดำเนินงาน โดยนำเอาหลักปฏิบัติและพิธีกรรมทางศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมของสังคม เหมาะสมกับสถานะภาพของท่านมากขึ้น 2) ท่านได้ศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และดำเนินการจัดงานร่วมกับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้น โดยนำเอาหลักปฏิบัติตามหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ 3) ท่านเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีจิตสาธารณะรับผิดชอบและมอบหมายหน้าที่ในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ให้กับคณะสงฆ์และประชาชนที่เกี่ยวข้อง โดยท่านเป็นผู้อำนวยการคอยติดตามช่วยเหลือเพื่อให้งานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ท่านพยายามศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับงานประเพณีสงกรานต์อย่างจริงจัง และคิดสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ให้กับงานประเพณีอย่างต่อเนื่อง โดยพยายามประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ให้มากที่สุด 5) ท่านได้ประชุมปรึกษาหารือกัน คณะสงฆ์จังหวัดสงขลาอย่างต่อเนื่องเพื่อหาแนวทางและมาตรการในการป้องกันและพัฒนาพระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม โดยให้พระสงฆ์ทุกวัด ประชาชนทุกคนในชุมชนเป็นเครือข่ายคอยแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวพฤติกรรมเกี่ยวกับจัดงานประเพณีสงกรานต์ที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ในเขตจังหวัดสงขลา และจัดตั้งคณะกรรมการ ทีมงานทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และฆราวาสโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร่วมกัน ติดตามตรวจสอบและเข้าดำเนินการแก้ไขเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

2.4 ปัญหาด้านงบประมาณในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ พระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นำหลักสัปปริสธรรมข้อที่ 4 มัญญัญญตา การรู้จักประมาณมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา ดังนี้ 1) พระสงฆ์เป็นผู้นำในการระดมทุนร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนทุกหมู่เหล่า เพื่อนำมาจัดงานประเพณีสงกรานต์ โดยให้เกิดประโยชน์สังคมส่วนรวมให้มากที่สุด 2) ท่านปรับแผนงานงานประเพณีสงกรานต์ ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นเรื่องพิธีกรรมและกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณค่าที่แท้จริงของประเพณีสงกรานต์มากกว่างานรื่นเริง 3) ท่านให้คำแนะนำและส่งเสริมเรื่องการจัดงานประเพณีสงกรานต์อย่างประหยัดและลงมือปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่าง แต่ให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชนให้มากที่สุด 4) ท่านศึกษาหาความรู้ด้านการจัดงบประมาณในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ที่เหมาะสมจากตำรา เอกสาร ผู้เชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่องและมานำปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

2.5 ปัญหาด้านเวลาในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ พระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นำหลักสัปปริสธรรมข้อที่ 5 กาลัญญตา การรู้จักกาลเวลา มาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา ดังนี้ 1) ท่านแยกแยะเรื่องงานกับเรื่องส่วนตัวแบ่งเวลาให้เหมาะสม 2) มีความเกรงใจซึ่งกันและกัน เคารพในสิทธิส่วนบุคคล 3) รณรงคให้มิจิตอาสา สำนึกถึงคุณประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าส่วนตน 4) จัดให้มีปฏิทินกิจกรรมประจำชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวให้ชุมชนทราบ 5) จัดชุดดูแลความปลอดภัยในชุมชนในช่วงเวลาที่มีการจัดงานมหรสพ เพราะจะมีความเสี่ยงในชีวิตและทรัพย์สินต่อประชาชนนักท่องเที่ยว

2.6 ปัญหาด้านการเข้าถึงชุมชน พระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นำหลักสัปปริสธรรมข้อที่ 6 ปริสัญญตา คือ การรู้จักชุมชน มาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา ดังนี้ 1) ลงพื้นที่สอบถามทุกข์ สุข ปัญหาในชุมชนในทุกกลุ่มบุคคล ทุกเชื้อชาติ ศาสนา 2) จัดกิจกรรมอยู่เสมอเพื่อให้ความรู้สร้างความสามัคคีในชุมชน 3) ประพฤติปฏิบัติต่อประชาชนในชุมชนอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกัน 4) ส่งเสริม ชักชวน ให้ประชาชนในชุมชนเข้าวัดปฏิบัติธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในชุมชน 5) การประสานงานกับคนในชุมชน ก็คือเข้าถึง เข้าใจและพัฒนา เมตตาความเอื้อเฟื้อต่อชุมชน

2.7 ปัญหาด้านพฤติกรรมของพระสงฆ์ พระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นำหลักสัปปริสธรรมข้อที่ 7 ปุคคลปโลปรัญญตา คือ การรู้จักบุคคล มาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา ดังนี้ 1) ปฏิบัติตนวางตัวอย่างเหมาะสมกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน 2) แยกแยะเรื่องการเมืองกับเรื่องงาน วางตัวเป็นกลาง 3) จัดกิจกรรมให้ความรู้เสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดในชุมชน 4) ยกย่องเชิดชูผู้ทำคุณประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม 5) ตักเตือนและลงโทษตามสมควรแก่ผู้ทำความผิด

3. จากการวิจัยเรื่องการประยุกต์พุทธปรัชญามาใช้ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ของพระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทำให้พบองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

3.1 ปัญหาในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ของพระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้แก่ ปัญหาด้านการขาดหลักการในการทำงาน ปัญหาด้านการวางแผนในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ ปัญหาด้านบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ ปัญหาด้านงบประมาณในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ ปัญหาด้านเวลาในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ ปัญหาด้านการเข้าถึงชุมชน และ ปัญหาด้านพฤติกรรมของพระสงฆ์ 2) พุทธปรัชญาที่นำมาประยุกต์ใช้ในแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่ หลักสัปปริสธรรม 7 ประการ คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล 3) เมื่อค้นพบพุทธปรัชญามาใช้ในแก้ไขปัญหการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ของพระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาแล้ว จึงเสนอกลยุทธ์ในการการพัฒนาพุทธปรัชญาในประเพณีสงกรานต์ 2 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การชี้แนะ : โดยการประชาสัมพันธ์ และ 2) การสร้างจิตสำนึก : โดยให้การศึกษาเพื่อการสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนไทย

3.2 การใช้กลยุทธ์เพื่อพัฒนาประเพณีสงกรานต์ตามหลักพุทธปรัชญา 2 แนวทาง ได้แก่

3.2.1 แนวทางการฟื้นฟูประเพณีสงกรานต์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) การปลุกกระตมปลุกฝังค่านิยมของคนในท้องถิ่นให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญ และคุณค่าของประเพณีสงกรานต์ที่มีต่อศาสนา ชุมชนและครอบครัว 2) การฟื้นฟูพิธีกรรมและกิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันและที่เคยมีในอดีตให้กลับมาปฏิบัติอีกครั้งหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น 3) การปรับปรุงฟื้นฟูจุดท่องเที่ยวและจุดน่าสนใจในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง 4) การขายสินค้าพื้นเมือง

3.2.2 แนวทางการพัฒนาประเพณีสงกรานต์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) การประชาสัมพันธ์ 2) การจัดเตรียมความพร้อมขององค์ประกอบในการดำเนินงาน 3) ความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในท้องถิ่น

4. จากกลยุทธ์และแนวทางในการประยุกต์พุทธปรัชญามาใช้ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ เพื่อได้รูปแบบประเพณีสงกรานต์ของพระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาตามหลักพุทธปรัชญา ได้แก่

4.1 พุทธปรัชญากับการดำเนินชีวิตในประเพณีสงกรานต์ ประกอบด้วย 1) เคารพบูชาต่อสิ่งที่ตนเคารพ 2) มีความสามัคคี 3) ไม่กล่าววาจาเยาะเย้ย 4) รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน ผู้อื่น 5) การเอื้ออาทรต่อกันและกัน 6) แสดงความกตัญญู 7) ให้ทานแก่ผู้ที่ขัดสน 8) รู้จักคบแต่คน 9) ไม่ประมาท และ 10) ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม

4.2 พุทธปรัชญากับการปฏิบัติตนในประเพณีสงกรานต์ ประกอบด้วย 1) ทำบุญตักบาตร 2) สรงน้ำพระพุทธรูป และพระภิกษุสามเณร 3) การรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ 4) ปลอญนกลปลอญปลา 5) สนุกสนานรื่นเริงตามสมควร 6) เดือนสดีที่จะทำอะไรต่อไปในปีที่กำลังจะมาถึง 7 จัดบ้านเรือนให้สะอาด และ 8) ทำทานแก่คนตกทุกข์ได้ยาก

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาเรื่องการประยุกต์พุทธปรัชญามาใช้ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ของพระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ควรส่งเสริมจิตสำนึกเกี่ยวกับเตือนใจให้ระลึกถึงการที่ชีวิตผ่านพ้นไปปีหนึ่ง และจะต้องเผชิญกับชีวิตในปีใหม่อีกต่อไปด้วยความไม่ประมาท

2. ควรส่งเสริมจิตสำนึกเกี่ยวกับการนำความรู้ความเข้าใจด้านพุทธปรัชญามาผสมผสานกับวิถีชีวิต ความเชื่อ และวิธีการถ่ายทอดหลักการดำเนินชีวิตที่ดี มีลักษณะการถ่ายทอดตามลักษณะของสังคมพื้นบ้าน ก็จะเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ประการหนึ่งมีการส่งเสริมความจิตสำนึกในกตัญญูกตเวทิตาธรรมที่แสดงต่อบุพการี และบรรพบุรุษในโอกาสเช่นนี้ด้วย

3. ควรส่งเสริมจิตสำนึกเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจกรรมในวันตรุษไทย โดยจัดให้มีการเผยแพร่การเล่นพื้นเมืองในสถานศึกษาทั่วไป การเล่นและการละเล่นพื้นเมืองที่เป็นวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมในวันสงกรานต์นั้น ควรสืบทอดเป็นมรดกอันมีค่า ด้านความเชื่อ ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน และพิธีกรรมต่างๆ สืบไป

4. ควรส่งเสริมจิตสำนึกเกี่ยวกับการงดเว้นการดื่มสุราเมรัย การงดเว้นการเล่นการพนัน การงดเว้นการอนาจาร ส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่ดีตามทรรศนะของพุทธจริยธรรม และเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่จะนำไปประพฤติปฏิบัติ

5. ควรส่งเสริมจิตสำนึกเกี่ยวกับความปลอดภัยในการการละเล่นต่างๆ เช่นการสาดน้ำในวันสงกรานต์ ควรทำในลักษณะที่สุภาพแสดงอัธยาศัยไมตรี มีการส่งเสริมความสำนึกในเรื่องความเรียบง่าย การประหยัดความเป็นผู้รู้ประมาณเกี่ยวกับการใช้จ่าย และการใช้เครื่องประดับตกแต่งในช่วงประเพณีการฉลองเทศกาลสงกรานต์ จะเป็นการถ่ายทอดหลัก การละเล่น ที่ดีแก่เยาวชนรุ่นใหม่ และเป็นการปลูกฝังหลักจริยธรรม แก่เยาวชนต่อไป

6. ควรส่งเสริมจิตสำนึกเกี่ยวกับความปลอดภัยในการเดินทางระหว่างช่วงสงกรานต์ เช่น การขับรถด้วยความระมัดระวัง คำนึงถึงความปลอดภัยของตนเองและคนอื่น ๆ ชักชวนให้งดเว้นอบายมุข เช่น งดเว้นการดื่มสุรา การเล่นการพนัน และรณรงค์ให้เล่นสาดน้ำสงกรานต์ในวันสงกรานต์ในลักษณะที่สุภาพ แสดงอัธยาศัยไมตรี และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น

7. ควรมีการแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดและสินค้าแพงในช่วงสงกรานต์

8. ควรส่งเสริมสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชน ให้ตระหนักถึงความหมายและคุณค่าของกิจกรรมในประเพณีสงกรานต์อย่างแท้จริง

5.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่องการประยุกต์พุทธปรัชญามาใช้ในการพัฒนาประเพณีสงกรานต์ของพระสงฆ์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

1. การศึกษาครั้งต่อไปน่าจะเป็นการวิจัยเปรียบเทียบการฉลองเทศกาลสงกรานต์ระหว่างประเทศต่อประเทศ ภาคต่อภาค จังหวัดต่อจังหวัด ท้องถิ่นต่อท้องถิ่น เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้รับต่อการฉลองเทศกาลสงกรานต์ในแต่ละพื้นที่

2. การศึกษาครั้งต่อไปควรจะวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีสงกรานต์แบบดั้งเดิม ของแต่ละท้องถิ่น

3. การศึกษาครั้งต่อไปควรจะวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาวัฒนธรรมประเพณีสงกรานต์แบบตามหลักพุทธปรัชญา

6. บรรณานุกรม

ของอิล-ฮัน.(2547). ศึกษาประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

พระเทพเวที. (2533). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

7. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งเป็นทั้งแรงผลักดัน ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและแนะนำให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี โอกาสนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รศ.ดร.ไชยา ยิ้มวิไล, ศ.ดร. ติน ปรัชญพฤทธ์, ดร.หรรณ ชูเพ็ญ, รศ.ดร.ปิยากร หวังมหารพร, คณาจารย์เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัย ศรีปทุมทุกท่าน และขอขอบคุณสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ได้ให้โอกาสตีพิมพ์ ผลงานวิจัยในครั้งนี้